

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 185
van **KATIA SEGERS**
datum: 28 januari 2021

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

Openbare bibliotheken - Gemeentelijke aanwezigheid en toekomstige rol

Openbare bibliotheken zijn van onschatbare waarde. Zo staat een bibliotheek met haar twee voeten in de lokale gemeenschap en speelt ze een belangrijke rol in de sociale cohesie en in onze democratie: ze zorgen er immers voor dat alle burgers zich goed kunnen informeren opdat ze een actief burgerschap kunnen opnemen. Ze zijn tevens de huizen van de mediawijsheid en spelen een essentiële rol in het e-inclusiebeleid.

In 1978 werden via het Bibliotheekdecreet lokale besturen verplicht om een openbare bibliotheek op te richten. Sinds 2016 zijn gemeenten niet meer decretaal verplicht om in een eigen openbare bibliotheek in hun gemeente te voorzien. Dat is een gevolg van het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019 waarin beslist werd om lokale besturen te 'dereguleren'. De Vlaamse subsidies voor lokaal cultuurbeleid werden overgedragen aan het Gemeentefonds: de lokale besturen verkrijgen zo de autonomie over deze middelen en beslissen zelf waar die aan besteed zullen worden, want deze middelen worden niet geormerkt.

1. Graag een overzicht van alle Vlaamse en Brusselse gemeenten met een eigen openbare Nederlandstalige bibliotheek. Daarbij graag een overzicht van het aantal lidkaarten en ontleningen per openbare bibliotheek in Vlaanderen en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 2011 tot 2021.
2. Graag een overzicht van alle Vlaamse en Brusselse gemeenten zonder eigen openbare bibliotheek.
3. Hoe ziet de minister de toekomstige rol van de openbare bibliotheken in Vlaanderen en in Brussel?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 185 van 28 januari 2021

van **KATIA SEGERS**

1. Vlaanderen telt vandaag 298 openbare bibliotheken. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zijn er 20 Nederlandstalige bibliotheken: 19 Brusselse Nederlandstalige gemeentelijke bibliotheken en Muntpunt van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. U vindt de lijst van Vlaamse en Brusselse gemeenten met een Nederlandstalige bibliotheek, het aantal leners en ontleningen (2011-2019) als bijlage. De gegevens van 2020 zijn momenteel nog niet beschikbaar.

Zoals u weet zijn de Vlaamse middelen voor het lokaal cultuurbeleid sinds 1 januari 2016 geïntegreerd in het Gemeentefonds en niet langer geoormerkt. De lokale besturen zijn dus volledig bevoegd voor hun openbare bibliotheek. Dit betekent dat deze openbare bibliotheken niet meer moeten voldoen aan de vroegere decretale voorwaarden. Daardoor zijn de Vlaamse gemeenten onder andere niet meer verplicht om cijfers over de werking van hun openbare bibliotheek aan te leveren via Bios3. Dit heeft tot gevolg dat de Vlaamse overheid sinds 2016 niet meer beschikt over volledige cijferreeksen. Bios3 als registratiesysteem houdt daarenboven op te bestaan in 2021. Een uitzondering hierop vormen de bezits- en uitleencijfers die wel nog volledig zijn. Dit komt doordat Vlaanderen instaat voor de centrale berekening en betaling van de leenrechtvergoeding namens de lokale besturen. Hiervoor zijn alle bezits- en uitleencijfers nodig. Het is dan ook in het belang van de lokale besturen om deze gegevens jaarlijks aan te leveren. Vanaf 2021 gebeurt dit niet langer via Bios3, maar worden de cijfers die nodig zijn voor de leenrechtvergoeding via een alternatieve werkwijze opgevraagd. De gegevens die niet noodzakelijk zijn voor de leenrechtvergoeding zullen vanaf 2022 geïntegreerd worden in de 3-jaarlijkse lokale vrijetijdsmonitor.

Voor de Brusselse gemeenten is het decreet van 6 juli 2012 betreffende het Lokaal Cultuurbeleid nog steeds van kracht, waardoor zij nog steeds gegevens over hun Nederlandstalige gemeentelijke bibliotheek moeten aanleveren. Vanaf 2021 zal dit in een aangepaste vorm gebeuren.

2. In Vlaanderen zijn er 2 gemeenten die noch zelf, noch in samenwerking met een andere gemeente, een bibliotheekvoorziening aanbieden aan hun bevolking. Dit zijn de gemeenten Herstappe (Limburg) en Horebeke (Oost-Vlaanderen).
3. Openbare bibliotheken zijn inderdaad van onschatbare waarde. Het is dan ook geen toeval dat openbare bibliotheken de enige culturele instellingen zijn die tijdens de coronapandemie de hele tijd zijn open gebleven. Weliswaar werd hun dienstverlening soms beperkt tot een afhaaldienst of een leveringsdienst aan huis, maar de bevolking kon steeds bij de bibliotheek terecht. De betrokken overheden bestempelden hen in volle crisis dan ook terecht als een essentiële dienstverlening.

De belangrijke maatschappelijke rol die bibliotheken vervullen, werd in 2019 door het Vlaams Parlement nog eens extra bevestigd. Op 20 maart 2019 keurde de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement unaniem een resolutie goed over de toekomst van de openbare bibliotheek. De aanleiding voor dit initiatief was de campagne #bibvooriedereen van de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief en

Documentatie, waarin de basisprincipes van het openbaar bibliotheekwerk werden naar voor geschoven aan de hand van een klavertje vier. Die basisprincipes waren:

- 1) De bibliotheek krijgt vorm voor en door de lokale gemeenschap;
- 2) De bibliotheek heeft een professionele werking;
- 3) De bibliotheek is een veilige en toegankelijke plek;
- 4) De bibliotheek biedt toegang tot cultuur en informatie;
- 5) De bibliotheek speelt ook een cruciale rol in leesbevordering.

Deze resolutie vraagt de Vlaamse Regering expliciet om:

- 1) De openbare bibliotheek te beschouwen als een basisdienstverlening waar elke burger recht op heeft;
- 2) Via de lokale vrijetijdsmonitor te meten hoe de werking van de bibliotheek evolueert en uit die resultaten beleidsconclusies te trekken;
- 3) Voldoende aandacht te hebben voor innovatieve ondersteuningselementen, zoals het eengemaakt bibliotheeksysteem;
- 4) Aan bibliotheken de mogelijkheid te bieden om extra projectmiddelen te verwerven via het Bovenlokaal Cultuurdecreet.

Met het Bibliotheekmanifest voor Europa wordt ook op dat niveau de maatschappelijke rol van de openbare bibliotheken erkend. In het manifest wordt gevraagd om de regelgeving zo te schrijven dat alle burgers toegang hebben tot een openbare bibliotheek, zeker als het gaat om de ontwikkeling van digitale vaardigheden. Bibliotheken zijn de sleutels tot leren en maatschappelijke betrokkenheid. Ze zorgen voor toegang tot cultuur en erfgoed en zijn aanjagers voor innovatie en onderzoek.

Op 30 september 2020 sloten in Nederland alle overheden en de openbare bibliotheken een convenant af, waarin ze de rol van de openbare bibliotheken erkennen en gezamenlijk willen inzetten op een aantal actuele maatschappelijke uitdagingen. Ze schuiven daarbij laaggeletterdheid en leesbevordering, digitale inclusie en levenslang ontwikkelen naar voren. Om dit te realiseren, werden in het convenant concrete afspraken vastgelegd tussen alle betrokken partijen.

Ook in Vlaanderen zullen de openbare bibliotheken een belangrijke rol blijven spelen in heel wat maatschappelijke uitdagingen waarop door de Vlaamse overheid wordt ingezet. Een voorbeeld daarvan is de Visienota Kunst, Cultuur en de Allerjongsten, een samenwerking tussen het Departement Cultuur, Jeugd en Media en het Agentschap Opgroeien. In deze visietekst worden openbare bibliotheken ingeschreven als belangrijke plekken om de allerjongsten met cultuur vertrouwd te maken. Op die manier zullen kunst en cultuur als vanzelfsprekend deel gaan uitmaken van hun leefwereld. Boekstart wordt in deze visienota aangehaald als een van de projecten die succesvol werden uitgerold met de ondersteuning van de openbare bibliotheken.

Ook in andere beleidsdomeinen binnen de Vlaamse overheid zijn heel wat concrete voorbeelden terug te vinden van initiatieven waarin openbare bibliotheken een rol spelen. Ik zal mijn administratie opdracht geven om hiervan een gedetailleerd overzicht te bezorgen.

BIJLAGE

[Vlaamse en Brusselse gemeenten met een Nederlandstalige bibliotheek + aantal leden en uitleningen van 2011 tot 2019](#)